

Tore Tobiasson, snickare och reporter,
bjuder på goda råd och bra lösningar.

LÄR DIG SKÖTA OM DITT HUS – vår nya serie Underhållsskolan ger oumbärliga tips för alla villaägare! Du får säsongsaktuella råd om allt från att måla om fasad och fönster till att sköta om taket. Tidigare delar i serien, se www.villaagarna.se.

SKÖTSELRÅD

- ✓ När du tvättar rutorna, gör även rent målade ytor med vatten och diskmedel. Smuts binder fukt och kan innehålla ämnen som sliter på färgen. Gäller även plast- och aluminiumfönster.
- ✓ Sprucken färg, bubblor eller krackelering samt kitt som släpper? Dags att måla och kitta om fönstren!
- ✓ Ett par droppar smörjolja på beslagen gör underverk för tröga fönster. Vändbara fönsters glidbeslag mår bra av vitt vaselin.
- ✓ Fönster målade med akrylatfärg (plastfärg) kan rötskadas utan att det syns. En lätt upphöjning av färgen på fönsterbågen kan vara enda tecknet – känn då efter med en kniv. Sjunker spetsen in måste skadan lagas eller fönstret bytas ut.
- ✓ Kondens mellan rutorna i kopplade fönster kan bero på att det är för tätt mellan bågarna, då kan du behöva hyvla av insidan av bågens under- och överkant så att uteluften kan cirkulera fritt. Eller att tätningslisten inte håller tätt så att den fuktåterande inneluften kommer in mellan rutorna – sätt då dit nya tätningslister. Kondens mellan rutorna i isoleringsglas kräver ett byte av isolerglaskassetter.

Underhållsskolan *Del 3* SÅ FIXAR DU FÖNSTREN!

Glöm inte bort att tvätta av karmen och fönsterbågen när du putsar rutorna! Med rätt vård och ommålning kan du förlänga livslängden på fönstren – vi lär dig alla knepen.

TEXT: TORE TOBIASSON

Länge tillverkades fönster med stor omtanke. Karmar och fönsterbågar gjordes av kvistfritt kärnvirke vars harts fungerar som naturens eget impregneringsmedel. Riktiga kvalitetsfönster med en hållbarhet på hundratals år med rätt skötsel.

Under 1970- och 80-talen kom moderna isolerglas och plastfärg, och fönstren tillverkades inte alltid av det bästa virket. Detta ledde

till att många villaägare plötsligt stod där med fönster som rutnade sönder inifrån.

Den som köper nya träfönster idag slipper förhoppningsvis dessa problem. Det finns även nästan helt underhållsfria fönster av aluminium och plast. Ett annat tåligt alternativ är träfönster klädda med lackade aluminiumprofiler på utsidan.

Magnus Eklöf på E-Teknik Fönsterunderhåll i Linköping har renoverat, målat och bytt »

ut fönster sedan mitten av 80-talet. Han anser att om man har gamla linoljemålade fönster bör man fortsätta med den färgen.

– Linoljefärg är trevlig att arbeta med och åldras ärligt. Först mattas den, sedan spricker den upp i ett finmaskigt rutnät. Har den inte spruckit behöver du bara tvätta och slipa lite innan du målar, säger Magnus Eklöf och tillägger att man ska måla tunna lager med linoljefärg.

Annars är den moderna alkydoljefärgen också en bra fönsterfärg som dock kräver grundolja och grundfärg för att få ihop ett bra målnings-system. Generellt kan man säga att fönster i söderläge behöver målas om oftare, detsamma gäller fönster som till exempel skuggas av ett träd eftersom det utsätts mer för fukt.

När ska man då byta ut fönstren? Är fönstren friska så tar det många år innan ett fönsterbyte betalar sig i form av en minskad elräkning.

– Du behöver inte heller byta ut isolerglasfönster bara för att det har kommit fukt

Varmluftspistol för att ta bort färg. Eventuell IR-lampa och kittlampa – för att ta bort färg respektive kitt – finns att hyra.

Färgskrapa med hårdmetallskär.

En rund pensel av god kvalitet.

60-korns slippapper och slipkloss.

Trasa är bra att ha.

VERKTYG DU BEHÖVER

Kittkniv.

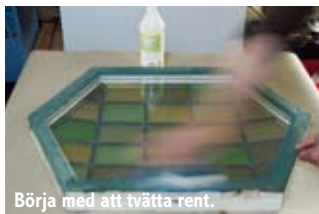
Ett vasst och ett slött stämjärn ca 15 mm breda för att ta bort kitt och färg.

Hörnslipmaskin (med strykjärnsform).

FOTO: TORE TOBIASSON

mellan rutorna, säger Magnus Eklöf. Är det inget annat fel är det mycket billigare att gå till glasmästaren och få honom att sätta in nya energisnåla isolerglaskassetter i fönsterbågen. Du kan även sätta in energiglas i innerrutan i ett gammalt tvåglasfönster, och på så sätt behålla fönstren med de fina glasen kvar utvändigt och ändå samtidigt spara energi. ♦

SÅ MÅLAR DU – FÖLJ BESKRIVNINGEN

Börja med att tvätta rent.

All lös färg och löst kitt ska bort.

Slipa så du får en jämn yta.

Måla med rund pensel.

FOTO: TORE TOBIASSON

En helrenovering där all färg och fönsterkitt tas bort kräver att du tar ner fönstret och gör jobbet på en arbetsbänk.

Arbetet tar ungefär fem dygn per fönster, inklusive torktider.

FÖRBERED:

1. Tvätta rent med målartvätt.
2. Skrapa bort lös färg. Ska all färg bort kan du använda varmluftspistol eller IR-lampa. Obs! Undvik att använda varmluftspistolen på fönsterkarmarna! Det är mycket stor risk för brand i drevningen, som i äldre hus kan vara mycket lättantändlig.
3. Slipa alla färgytor matta. Skapa

mjuka övergångar mellan kvarsittande färg och träena ytor.

4. Ta bort allt löst fönsterkitt med exempelvis ett stämjärn eller en kniv. Det går bra att lappa och laga kittet. Linoljekitt rekommenderas eftersom det då går att pröva sig fram. Mjuka upp kittbiten i handen, gör en sträng som du trycker fast i fönsterfalsen och jämna sedan till den med kittkniven. Kittar du däremot med en fogspruta och ett "kitt" på patron får du bara en chans att få en snygg fog. Var också försiktig om du tar bort kitt med hjälp av varmluftspistol – det är lätt att glasrutan spricker.
5. Damma av fönstret.

OM DU MÅLAR MED LINOLJEFÄRG:

6. Ingen grundolja eller grundfärg krävs. Rena träytor grundmålas med linoljefärg spädd med 2/5-delar vanlig lågaromatisk lacknafta.
7. Vid mellanstrykning, spädd linoljan med 1/5-del lacknafta. (Balsamterpentin är hälsovådligt och bör undvikas.)
8. Slutmåla 1–2 gånger med utspädd linoljefärg.

OM DU MÅLAR MED ALKYDOLJEFÄRG:

6. Ge först träena ytor en tunn strykning grundolja. Mätta inte ytan för då får grund- och slutfärgen svårt

att fästa. Ofta ska grundfärgen målas på innan grundoljan torkat – det vill säga inom ca 30 minuter.

7. Måla alltid en gång med grundfärg – det ger ett bra fäste åt slutfärgen.
8. Slutmåla med 1–2 lager fönsterfärg.

TILL SIST:

9. Måla alltid 2 mm in på fönster-rutan så att fukt inte kan komma in under kittet. Måla helst kanten på fri hand. Maskeringstejp lämnar lätt fula kanter när den tas bort.
10. Det är även viktigt att måla mellan fönsterbågarna. Låt färgen torka ordentligt innan fönstret stängs.

Läsvärda länkar:

www-v2.sp.se/energy/ffi/ SP, Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, har en beräkningsmotor som räknar ut hur mycket energi som sparas på ett år när man byter ut fönster med höga U-värden mot nya med låga U-värden.

www.aukt-fonster.se/konsultlist.html Hitta en fönsterexpert i din närhet.

<http://byggnadsvard.wordpress.com/2007/06/12/fonsterrenovering/> Djupa fönsterkunsaker.

I NÄSTA NUMMER: Dags att kolla taket – allt du behöver veta.